

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K na leto. Posamezna številka stane 40 h.

Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inserat na vsi strani 240 K, na $\frac{1}{2}$ strani 160 K, na $\frac{1}{3}$ strani 80 K, na $\frac{1}{4}$ strani 40 K in na $\frac{1}{12}$ strani 20 K. Družabnikom 10 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 90 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 16. V Ljubljani, 31. avgusta 1918. Letnik XXXV.

Obseg: Oddaja semenskega žita. — Nov način pobiranja žita na Kranjskem. — Odbiranje semena. — Ergofer — redilni prašek za živino. — Vpliv klajnega apna na živalsko telo. — Sušilnica za sadje »Fokus«. — Naprava petiota ali domače pijače. — Kako se napravi stanovitveni sadjevec. — Za rešitev živinoreje. — Vojne zadeve in naredbe. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Inserati. — Blagovno in tržno poročilo. — Družbene vesti.

Oddaja semenskega žita.

C. kr. kmetijska družba je objavila, da bo oddajala za seme izvirno pšenico, rž, ozimni ječmen in oves. Nadejala se je tudi, da dobi vse te vrste žita, kakor ji je bilo obljubljen; toda zadnji čas se je izkazalo, da tudi v drugih kronovinah primanjkuje izvirnega semena rži, ovsa in ozimnega ječmena. Zagotovljena ji je torej za sedaj samo pšenica in jari ječmen. Vsled te okoliščine bo kmetijska družba zaenkrat delila med naročnike **samo pšenico in jari ječmen.**

Ako se ji pozneje posreči dobiti tudi drugega semenskega žita, ga bo razdelila med naročnike, kakor so se prijavili, vendar se opozarja kmetovalce, naj se na ta žita ne zanašajo preveč, ampak naj zaenkrat posejejo tisto seme (posebno rži), ki ga imajo na razpolago.

Naročeno seme mora kmetijska družba plačati že vnaprej in v ta namen potrebuje precejšnjo svoto. Zato pozivlje **naročevalnice**, ki so doposlale sezname **naročnikov za pšenico in jari ječmen**, naj določijo družbi primeren znesek kot

predplačilo za te vrste žita.

Z ozirom na ceno izvirnega žita, ki je mnogo višja nego ona za navadno blago, dalje upošteva razne doklade, stroške prevoznje in izgube, se je kupnina primeroma zvišala, vsled česar je računati pri vsaki vrsti žita s približno ceno

K 1-80 za 1 kilogram.

Na podlagi te cene naj naročevalnice za pšenico in jari ječmen določijo primerno predplačilo. Za rž in oves ni nakazovati denarja.

Podružnice in naročevalnice ali udje kmet. družbe, ki razpolagajo **z vrečami**, naj jih zberejo in dološ-

ljejo družbi primerno svojemu naročilu na žito, kajti družba ne razpolaga s takimi množinami vreč, kolikor jih potrebuje ob razdelitvi tega semena. Seveda pa naročevalnice ne smejo računati na to, da bodo naročeno žito prejemale ravno v tistih vrečah, ki so jih družbi poslale, ker je to pri tolikih naročbah in ob pomanjkanju delovskega osebja družbi popolnoma nemogoče storiti. Doposlane vreče pa naj bodo cele in trpežne. Na vsakem zavoju vreč naj bo jasno in natančno zapisan naslov podružnice, ki ga pošilja, in naslov kmetijske družbe, kateri je poslan, da se vreče ne zamešajo in ne poizgube. **Posamezniki naj nikar ne pošiljajo vreč in predplačila**, ker oboje se jim vrne, ne da bi se jih upoštevalo ob razdelitvi. Ves promet s semenskim žitom se vrši potom podružnic kmetijske družbe, oziroma drugih naročevalnic, na katere se je obračati posameznim udom c. kr. kmet. družbe kranjske. **Podružnice in naročevalnice so dolžne upoštevati vsakega naših udov**

Gori je bilo omenjeno, da je družbi zagotovljena primerna množina semenske pšenice in jarega ječmena. Dobava tega žita je pa sedaj zavisna še od izvoznega dovoljenja centrale Vojnega žitnega zavoda na Dunaju, ki lahko še vedno razveljavi sklenjene družbene kupčije.

Dosedaj ni družba prejela niti enega vagona naročenega blaga, dasi ga je že plačala in doposlala vreče; ne more torej ustreči nekaterim naročevalnicam, ki nujno zahtevajo to seme. Koj ko začne dohajati, se tudi razpošlje po tistem redu, kakor je bilo naročeno in je torej **vsako pospeševanje od strani naročevalnic brezpotrebno in brezuspešno.**

Nov način pobiranja žita na Kranjskem.

Deželna vlada kranjska namerava od c. kr. urada za ljudsko prehrano doseči dovoljenje za premembo dosedanjega prisilnega pobiranja žita na Kranjskem ter postaviti oddajo žita na podlago prostovoljne datjave od strani pridelovalcev. Ta način so letos vpeľjali na Štajerskem in tam se je obnesel prav zadovoljivo. Najpreje so dosegli mnogo večjo množino žita nego v prejšnjih letih, a še posebno mnogo večjo, nego jo je bilo letos pričakovati, na drugi strani so pa kmetovalci veselji, da so se odkrižali neprestanih rekvizicij žita in da smejo s preostankom razpolagati, kakor jim drago.

Ta način prostovoljne oddaje obstoja v tem, da se najpreje za celo deželo določi kontingent, t. j. množina žita, ki ga ima ta oddati z ozirom na stanje letine in upošteva je prehranjevalne razmere v deželi sami. Ta kontingent se porazdeli na okraje, občine in slednjič na posamezne kmetovalce. Razdelitev med pridelovalce se objavi potom javnega razglašja pri občinah, vsled česar je vsakemu mogoče pritožiti se čez preveliko množino, ki mu je bila odmerjena za oddajo ali pa tudi čez premajhno količino, ki se je določila sosedu. S tem prihaja cela pobira pridelkov nekako pred javno nadzorstvo, kar omogočuje najpravičnejšo razdelitev. Posameznikom se tudi dovoljuje, da namesto ene vrste žita, katere imajo morebiti premalo, oddajo drugo vrsto.

Kdor se pa neupravičeno brani prostovoljno oddati odmerjeno mu množino žita, tega čaka zelo stroga kazen: preišče se mu vse koticke v hiši in na polju, odvzame vse žito, kar se ga dobi, vrhutega pa dobi še vojake v hišo, ki jih mora hraniti tako dolgo, dokler sploh ima še kaj hrane pri hiši.

Opozarjamo kmetovalce že sedaj, če morda že v kratkem času pride do uvedbe te prostovoljne oddaje žita, naj se nikar temu ne protivijo, ampak naj brez upora oddajo, kar morejo in morajo, kajti potem bodo prosti vsakega nadaljnjega prisilnega pobiranja in smejo poljubno razpolagati z ostalim pridelkom.

Ce bo ta način pobiranja žita v kratkem vpeljan za Kranjsko, bo že v prihodnji številki „Kmetovalca“ natančneje označen.

Odbiranje semena.

Kako važno je odbiranje in uporaba udomačenega semena, je marsikateri posestnik letos na lastni koži moral občutiti. Manjka pač našim domačinom strokovne izobrazbe. Da se v bodoče prepreči marsikatero presenečenje, hočem nakratko podati glavne točke, ki jih je treba upoštevati pri odbiranju semena. Ne daj se premotiti po lepem govoričenju in hvali o tujem, pri nas še neudomačenem semenu! Tuje seme je treba najpreje v malem poskusiti. Seme, ki v severnih deželah, na Angleškem in na Nemškem bogato obrodi, pri nas kaj rado odpove vsled različnih podnebnih in zemeljskih razmer. Vsak sej svoje domačo žito; v malem (približno en ar=100 m²) pa lahko poskuša tuje žito. Take poskušnje je treba nadaljevati z doma pridelanim in odbranim semenom [tuje vrste najmanj tri leta, da dobimo pravo sliko o novi vrsti. Ker pa navadno naš mali posestnik v sedanji dobi nima časa in tudi ne volje, ne delavcev za tako dolgotrajno ravnanje s tujimi semeni, je najbolje, da vsak poseje pristno domače žito, da se obvaruje morebitne škode.

Seveda je tudi domače seme odbirati. Predvsem ga je skrbno očistiti osin in plevelnega zrnja, potem pa še sortirati. Najlepše in najtežje zrnje je spraviti za seme. To je najvažnejša zahteva pri odbiranju istega. Le tako seme bo zopet rodilo bogat pridelek. Ozirati se je pa tudi na velikost klasa in bilke, slame. Vzeli bomo srednje dolge klase, pri katerih so posamezni klaski vsi enakomerno razviti. Pri slami gledamo na to, je li proti raznim boleznim dovolj utrjena, krepka in prožna, da ne poleže. Slama, bilka, mora biti trdna in ne previsoka. Na razvoj slame in zrnja zamoremo sami mnogo vplivati s pravilnim gnojenjem, kolobarjenjem in s posetvijo.

Žita navadno ne sejemo v sveže pognojeno zemljo, ampak po gnojenem krompirju, repi, pesi in turščici ali pa po ledini. V nasprotnem slučaju žito rado zdívja in poleže. Ako je pa zemlja revna na rastlinski hrani, kar poznamo po slabi rasti in svetlozeleni barvi rastočih bilk, potem si pomagamo z umetnimi gnojili. V tem oziru naš gospodar vsled pomanjkanja strokovne izobrazbe tudi mnogo greši s tem, da le enostransko gnoji, ali premalo ali preveč. Kakor ljudje in živali, potrebujejo tudi rastline različno hrano. Slabim posetvam pomagamo torej z umetnimi gnojili: z dušičnatimi, kalijevimi in fosfatnimi. Predvsem pomagamo z dušikom in s kalijem. Dušičnatih gnojil ne smemo preveč trositi, ker so posledice neugodno — žito rado poleže, posebno če je še pregosto sejano. Žitom pomagamo z čilskim solitrom (na 1 ha do 100 kg, najbolje v dveh obrokih po 50 kg) ali pa z amonijevim sulfatom (na 2 ha po 150 kg) ali pa tudi z apnenim dušikom, pri katerem je pa treba previdnosti, da ne požge sadeža. Vzamemo ga dvakrat po 30 kg in ga rastrosimo na popolnoma suho posetev; najbolje je, da ga potem pobranamo, kar spomladi rastočim žitom, dokler rast še ni visoka, le koristi. Ko pa gnojimo z dušikom, je treba gnojiti tudi s kalijem: s kalijevo soljo ali kajnitom (prvega povprečno na 1 ha 200 kg, drugega pa do 500 kg). Tudi fosfatnih gnojil ne smemo prezreti, in sicer hitro učinkujoča gnojila: superfosfat (do 250 kg na ha) ali prvovrstna Tomassova žindra (do 400 kg). Toliko o umetnih gnojilih; o teli in o kolobarjenju se je že mnogo pisarilo in govorilo; dolžnost vsakega pa je, da se napreje sam izobrazbi s kmetijskimi časopisi, knjigami, na tečajih in v kmetijskih šolah.

S posetvijo vplivamo na razvoj žit s tem, da sejemo v dobro pripravljeno zemljo, o pravem času in pravo množino semena, ne pregosto pa tudi ne preredko; čimbolj gosta je setev, manj hrane preostaja posameznim rastlinam, manj prostora imajo na razpolago za svoj razvoj, manj zraka in svetlobe dobe spodnji deli bilk, žito rajši poleže. Preobširno bi bilo govoriti še o drugih vplivih, ki so merodajni na razvoj rastlin. Za danes naj navedeno zadostuje.

Odbiraj in posejaj torej domače žito v pravilno pognojeno in obdelano zemljo. Ako nimaš dovolj domačega semena, zamenjaj ga pri svojem sosedu, ki ga je mogoče več pridelal, in sicer še preden ga odda. V malem pa lahko delaš poskušnje z novimi vrstami. Ako ti večletni poskusi pokažejo ugoden uspeh, potem šele razmnoži tujo vrsto!

Kar sem omenil pri žitu, velja splošno tudi za vse druge pridelke. Nakratko bi omenil še, da je treba turščico odbrati že na njivi; istotako tudi semenski krompir. Zunaj vidimo najbolje, kako so posamezne vrste trpežne in odporne proti raznim boleznim, posebno

proti paležu in gnilobi. Popolnoma zdravega in neranjenega spravimo in shranimo v primerne suhe shrambe. V korist vseh državljanov in v prospeh našega kmetijstva pa je, da puste razni komisariji za setev odbrano, zdravo in prvovrstno seme v zadostni množini našim posestnikom, da jim pozneje ni treba segati po tujih, pri nas nepreskušanih vrstah, ker posledice so kaj rade klavrne, neugodne: namreč popolen ne-uspeh!

Ingaldar.

Ergofor — redilni prašek za živino.

Med družbenimi vestmi smo naznanili v zadnji številki „Kmetovalca“, da ima družba na razpolaganje tudi „ergofor“, fiziologični železo-apneni preparat kot redilno sredstvo za živino. Ker nismo bili na jasnem o učinku tega sredstva, dasi ga priporočajo razni živinozdravniki in celo urad za prehrano kot izboren pripomoček k izkoriščanju slabe krme, se nismo mogli posebno zanj zavzeti, dokler se nismo s poskušnjami prepričali o vrednosti istega.

Na naše priporočilo ga je naročil g. župnik K. in poskušal učinke pri svojem mršavem konju. Poročal nam je o uspehih z njim in bil zelo zadovoljen. Naj navedemo, kar pripoveduje ta gospod o krmljenju z njim.

Učinek „ergofora“ se je pokazal pri konju že v malo dneh, kajti konj je tako žrl slabo seno, da mu ga je komaj mogel dovolj pokladati. Pri tem se je konj očitno debelil, postal zalit in dobil svitlo dlako. Ni pa dobil obširnega vampa, kakor bi bilo pričakovati vsled velike množine suhe klaje, ki jo je požrl, ampak se je razvijal normalno kakor ob močni krmi (ovsu).

G. župnik navaja sledeče izkušnje ob tem krmljenju z „ergoforom“: Konju je treba polagati le male množine, kakor so navedene spodaj. Ker dobi konj po tem sredstvu prav izvrsten tek in žre mnogo več sena nego navadno, je priporočati ta pripomoček le onim živinorejcem, ki imajo dovolj sena, četudi morda slabše vrste, na razpolaganje. Kdor krmi svoje konje z ovsem in dobrim senom, temu ga ni priporočati, ker porabi žival prevelike količine te krme, vsled česar gre potem preveč redilnih snovi v gnoj.

S tem redilnim praškom se živalskemu želodcu omogoči, da dobro izvleče iz pokladane krme vse redilne snovi in jih pripravi za presnavljanje v meso, kri in toliščo. Konji ob takem krmljenju postanejo krepkejši in čvrstejši ter morejo mnogo bolje delati nego brez takega dodatka. Posebno priporočati je „ergofor“ za ošibele konje, ki so prestali kako bolezen, garje ali podobno, ali ki so bili izstradani, kakor so navadno vojaški konji.

„Ergofor“ učinkuje fiziologično z železom in apnom. Vpliv tega sredstva se ne izraža kakor hranilo, ampak kakor pripomoček izrabiti čim največjo množino hranilnih snovi v krmi, in sicer tudi v taki, ki na splošno ni najbolj primerna za živali, kakor je slabo, kislo seno, slama, drevesno listje in podobno. Torej pospešuje prebavljanje, povzroča tek živalim in vpliva ugodno na presnavljanje v živalskem telesu.*) Seveda pomnožuje tudi gnoj, kajti čim več žival žre, tem več odpadkov krme gre iz nje.

Živali pa se ne debelijo samo, ampak postanejo tudi bolj krepke in močne, ker se jim razvijajo tudi

*) Glej Gospodarsko navodilo štev. 45: „Kaj je presnavljanje v živalskem telesu?“, ki se dobi pri družbi za 20 vinarjev.

mišice in kosti. Splošno je mnenje, da živali že po osmih dneh pokladanja „ergofora“ izgledajo vse bolj čvrste in živahne, dobe lepo svetlo dlako in morejo več delati nego preje. Posebno je priporočati „ergofor“ za take živali, ne samo konje, ampak tudi goved prasiče in druge, ki so v slabem telesnem stanju, ošibele vsled bolezni ali izmučene vsled prenapornega dela itd., ki potrebujejo tečne, lahko prebavne krme za čim najhitrejšo okrepitev. „Ergofor“ živali kaj rade zauživajo in je popolnoma neškodljiv pripomoček.

Katerim živalim pokladajmo »ergofor«?

Delavnim živalim, konjem, volom, ki morajo ne-prestano težko delati, pred in po težkem delu; posebno pa tedaj, če vsled prevelike izmučenosti ne marajo pahteti. Živalim, ki so vsled prenapornega dela ošibele. Mladi živini, ki smo jo prehitro upregli.

Živini, ki jo hočemo opitati, ker to sredstvo pospešuje prebavo, izkoristi popolnoma pokladano krmo in poveča vsled tega v kratkem času telesno težo.

Mlečni živini, ki bolje izrabi hranilno vrednost krme, pomnoži mlečnost in izboljša dobroto mleka.

Plemenski živini, ob času oplojenja in v skočni dobi, pri čemer je možnost oploditve mnogo večja. Opozarjamo samo na letošnjo pomlad, ko je ostalo toliko krav in kobil jalovih, ker so bile vsled nezadostne krme mršave in ošibele. Dalje v zadnjem času brejosti in v dobi dojenja mladiča, ko mora žival hraniti dvoje bitji.

Mladi živini, ko jo odstavimo, da se lažje razvija in hitreje rase.

Živini, ki vsled slabe krme ne more zadovoljivo uspevati.

„Ergofor“ naj se dobro zmeša s krmili in, če se dela to s suho klajo, naj se ta preje malo ovlaži.

Krmljenje z „ergoforom“ naj se začne z malim množinami in šele po 3 do 4 dneh naj se pride na določeno količino, ki se jo je točno držati. Ta je različna pri raznih pasmah, starosti in uporabi živine ter v splošnem sledeča:

za konje	2—4	razani (ne vrhani) žlici
„ goved	2—6	
„ ovce, koze in prasiče	1—2	

Kmetijska družba je prevzela oddajo tega redilnega praška in ga ima v zalogi v zavrtkih po 1 kg, ki stane 20 kron.

Vpliv klajnega apna na živalsko telo.

V novejšem času se priznava apnu, kakor osnovnemu delu živalskega telesa, vedno večja važnost, kajti isto ne tvori samo glavne sestavine kosti in zobov, ampak igra važno vlogo tudi v živalski celici, ker brez njega ni življenja. Kakor smatramo apno na njivi neobhodno potrebno za primeren razvoj rastlin, tako ga morajo tudi živali dobiti v svoje telo v zadostnih množinah, če hočemo, da bodo dobro uspevale. Apno v živalskem telesu ne vpliva samo kot hranilo, ampak še bolj s tem, da omejuje učinek razkrajajočih kislin, da pospešuje prebavljanje in presnavljanje in vspešno s tem izkoriščanje krme. S tem gre seveda vspešno pridobivanje na životni teži, večja mlečnost in primeren razvoj okostja. Naravna posledica tega je seveda okrepitev živalskega zdravja in večja odpornost proti raznim boleznim. Posebno očitven je ta učinek pri mladi živini, ki se mnogo hitreje razvija, ako ji pokladamo tudi primerno množino apna.

Nedvomno je, da nastane v živalskem telesu pomanjkanje rudninskih snovi, posebno apna, če pokladamo preveč kislno krmo, kislno seno ali druga oksisana krmila; pa tudi pri takih krmilih, ki šele v telesu proizvajajo kislino, kakor so beljakovinate snovi, in krme, ki vsebujejo večje množine sladkorja, nastane potreba po apnu. S tako neprimerno krmo se odzame živalskemu telesu mnogo apna, kar se kmalu pokaže v neprijetnih posledicah, v kostolomnici, šibkih kosteh, grbavosti in podobnih pogreških. Razširjanje in razvijanje teh bolezni se omeji s pokladanjem klajnega apna.

Ravno tekem minole zime in spomladi se je pokazalo, da naš živinorejec razume pomen klajnega apna, kajti takih množin ga kmetijska družba ni tako izlepa oddala, kakor v zadnjih mesecih. Žal pa, da ga ni mogla iz tvornic dobiti toliko, da bi bila v stanu ugoditi vsem naročilom.

Družba dobiva klajno apno v dveh oblikah: ogljikovokisló in fosfornokisló, ki je oboje v omenjeno svrhu enakovredno in kot dodatek h krmi že davno znano. Dobra je tudi navadna kreda, ki se jo fino zmleto ali stolčeno potrosi po krmi. Manj znano in še nezadostno preskušeno je klorovo apno, s katerim so se šele v novejšem času uvedli krmilni poskusi.

Da je pa oblika, v kateri pokladamo apno živini, večjega pomena, kakor se domneva po izidih novejših poskusov s klorovim apnom, tega dandanes ne moremo še ugotoviti. Dosedaj se še vedno smatra merodajno načelo, da je vseenake koristi za živino, naj ji nudimo apno kot ogljikovokisló ali fosfornokisló, kot kredó ali klorno apno ali pa tudi samo apneno vodo. Tozadevnih primerjalnih poskusov ni še nihče uvedel, vsled tega je tudi težko dokazati prednost ene oblike apna nasproti drugi.

V novejšem času so namreč nekateri nemški profesorji uvedli krmilne poskuse s klorovim apnom in na podlagi teh opisujejo velikanske uspehe, ki so jih dosegli s tem krmilnim dodatkom. Učinek apnenih soli, t. j. klorovega apna v živalskem telesu, je baje s temi poskusi doprinesel dokaz, da imajo te soli posebno vlogo pri tvorenju celic. S primernim krmljenjem apnenih soli se znatno zvišajo koristi, ki nam jih daje živina. Teža klavne živine se izredno hitro dviga; kakovost mesa se izboljša, mlečnost pri kravah se pomnoži; pri kokoših pospešuje klorovo apno nesenje jajec in ta postanejo večja. Celo rodovitnost živali se stem pospešuje. In slednjič je ta oblika apna pripomoček proti različnim boleznim pri živini, posebno pa tistih na kosteh. Tako hvalisajo nemški učenjaki to novo obliko apna; seveda, ker je že tvornica tukaj, ki izdeluje ta nov pripomoček in ga prodaja zelo drago.

Saj dosežemo iste uspehe ravnotako, ako krmimo klajno apno ali kredó ali apneno vodo, kajti apno pač deluje vedno enako v živalskem telesu. Če žival dobi v krmi vsa potrebna hranila in rudninske snovi, bo gotovo dobro uspevala, ostala zdrava in se hitro razvijala. Če ji pa eno od teh primanjkuje, pa ne more dobro uspevati. Naši kokošerejci so že davno prišli na to, da je treba kokošim dati apna, da bolje nesejo; in mladi živini, posebno pujskom tudi dobro prija apno v vsaki obliki. Kmetijski gospodar pa mora znati tudi računati in dobro premisliti, kaj mu nese več ali manj, katero stvar kupi ceneje, a mu nudi enak dobiček, kakor drago nabavljena. In ker novo vpeljana drago klorovo apno ni še dovolj preizkušeno, ostane za sedaj rajši pri cenejšem klajnem apnu.

Sušilnica za sadje „Fokus“.

Dandanes, ko je povsod občutno pomanjkanje živil, je treba izkoristiti vsak količjak hranilni sad, naj bo še tako malenkosten. Posebno nam je pa skrbeti, da si pripravimo sadje, ki ga iz enega ali drugega vzroka ne moremo takoj uporabiti, užitno za zimo in pomlad, ko nam bo še mnogo bolj hasnilo nego sedaj. Mnogo je manjvrednega sadja, ki nam segnije ali pa je moramo pokrmiti. Marsikaj od tega napravimo užitno za človeško hrano, ako je osnažimo in osušimo.

Sušenje sadja je že stara stvar, toda ne vrši se vedno tako pravilno, kakor je potreba, če hočemo dobiti dobro sušje. Navadne sušilnice, kakor jih imajo po deželi, so sicer dobre, toda porabijo veliko kuriva in tudi toplota se ne da vedno tako urediti, kakor bi bilo primerno.

V novejšem času je bila patentirana neka nova vrsta sušilnic za sadje in zelenjavo z imenom „Fokus“ (ogenj), katero priporoča tudi urad za ljudsko prehrano kot jako izvrstno. Ta sušilnica obstoji iz nekake pločevinaste omare s petimi do sedmimi lesami (sušilnimi prostori) ali pa le iz železnega podstavka in ogrodja brez sten, na katero se položi lese. Spodnja lesa mora biti postavljena primeroma visoko, da more krožiti vedno sveži zrak od spodaj proti višini. Pri tej lesi pa ta zrak ne sme imeti večje vročine nego 90° C, kajti drugače se sadje prepeče ali prekuha in izpari.

Kar dá tej vrsti sušilnic posebno važnost, je njena majhna oblika, kajti meri le 55 cm v dolžini in 40 cm v širini, ter ji ni treba kuriti, kajti postavi se lahko na vsak štedilnik; ko se namreč kuha, se istočasno izrabi toplota pri kuhanju. Če se pozneje priloži še malo kuriva, se zelenjava ali sadje v kratkem času popolnoma osuši. Lese se vedno menjavajo od vrha navzdol; sveže sadje se torej postavi na gornjo lesó, in čimbolj hočemo, da se suši, tem nižje je postavimo, dokler ne pride na spodnjo lesó, kjer ima največjo vročino, pa se tudi posuši do konca.

Sušilnica „Fokus“ je čisto enostavna priprava in se izdeluje v dveh oblikah in v dveh velikostih. Velikost I. 55 cm dolga in 44 cm široka, z železnim podstavkom in 5 lesami stane 120 K. Ista velikost brez podstavka s pravokotnim železjem za nastavek s 5 lesami stane 60 K. Ta sušilnica drži 40 do 50 kg osušenega sadja ali zelenjave.

Velikost II., 40 cm dolžine in 28 cm širine, se izdeluje brez ogrodja le z nastavki in stane taka sušilnica s 5 lesami 45 K, s 3 lesami 30 K. Ako se hoče naročiti lese še posebej, potem stane vsaka I. velikosti po 10 K, II. velikosti pa po 8 K.

Velike vrednosti je ta sušilnica za domača gospodinjstva, kjer imajo malo sadja za sušenje in nimajo tudi preveč kuriva. Razentega se lahko na vsaki lesi suši sadje, zelenjavo ali kaj drugega, ne da bi bilo treba postavljati vseh les na štedilnik.

Kdor si želi nakupiti tako sušilnico, naj se zgledi pri kmetijski družbi, ki jih bo skupno naročila za toliko, kolikor se jih prijavi. Vsak naročnik navede velikost in ceno sušilnice, da se mu določje zaželeno.

Naprava petiota ali domače pijače.

(Konec.)

Čez tri do štiri dni se tekočina iz kadi odtoči in trop se izpreša ter se vse skupaj stoči v čist sod. Sod

se nato zapre s kipelno veho, da petiot v njem lahko dokipi.

Po dokončanem kipenju se — če je le mogoče — sod z drugim petiotom do vrha zalije in se narahlo zamaši.

Kadar meseca novembra ali decembra vino prvič pretakano, da ga ločimo od drož, vlijemo vse drože iz vina, ki smo ga bili napravili iz zdravega (ne iz gnilega) grozdja, v petiot in z njimi petiot dobro premešamo ter sod zopet zamašimo.

Od vinskih drož dobi petiot še boljši (bolj vinski) okus in nekaj več kisline.

Ko se potem približno v enem mesecu drože v njem zopet na dno poležejo, pretočimo petiot v nekoliko zažveplan sod, da je bolj stanoviten in da se rajši čisti. Proti pomladi ga raztočimo v manjše sode in imamo na pipi vedno le majhen sod, večje sode pa zalivamo in jih imamo polne.

Pri tej priliki petiot lahko precedimo ali prečistimo — zlasti če pijača ni zadosti čista. Če se nam pa pijača zdi preslabotna, lahko dodenemo še nekaj čistega špirita ali kakega vinskega žganja.

Ker je navaden, čisti pesni (t. zv. konsumni) sladkor zelo drag, naj še opomnim, da za napravo petiota lahko rabimo tudi manj čisti sladkor, ki se dobiva v trgovini pod raznimi imeni (v obliki grisa ali zdroba) in ga lahko vsak večji trgovec priskrbi. Končno naj še omenim zakonita določila, ki se tičejo petiota. Za napravo petiota za domačo rabo ni treba nikakega dovoljenja. Pač pa mora gospodar do 31. januarja vsakega leta naznaniti županstvu (in to zopet okrajnemu glavarstvu), koliko petiota je napravil in koliko oseb (družine, poslov, delavcev) ima pri hiši, ki jim je pijača namenjena.

V vinski kleti ali v hramu je pa treba sode, kjer se petiot hrani, označiti z napisom petiot, domača pijača ali podobno, in poleg tega je na vsakem sodu napraviti neizbrisljiv ležeč križ X.

B. Skálický,

c. kr. vinarski nadzornik v Rudolfovem.

Kako se napravlja stanoviten sadjevec.

1. Iz kakšnega sadja se pripravlja sadjevec.

Da se sadjevec vseskozi priljubi, je skrbeti za to, da se pripravlja le najboljše blago. Kakovost tega blaga je pa v prvi vrsti odvisna od sirovin. Tu hočemo upoštevati le napravljanje sadjevca iz jabolk in hrušek, ki je za nas največje narodnogospodarske važnosti.

a) Jabolka.

Med jabolki razločujemo poletna, jesenska in zimska jabolka. Najslabši jabolčnik dajo poletna jabolka. Najboljši, namreč tak, ki se tudi najrajši čisti, dajo jesenska ali zgodnja zimska jabolka. Jabolčnik iz poznih zimskih jabolk je izvrsten, močan, a čisti se teže. Tudi ima, kar je brezmadežnega poznega zimskega sadja, višjo ceno, tako da od tega za jabolčnik hodi le tisto v poštev, ki vsled madežev itd. ni porabno za namizno sadje.

Jabolčnik iz poletnega sadja je sadjarjem samim prav koristen, ker imajo zgodaj primerno pijačo. Na vsak način naj se pa ta posebej vlije v posode in najprej izpije. Za hranjenje sadjevca za dalj časa prihajajo bolj jesenska, deloma zimska jabolka v poštev.

Naši kmetje razločujejo dve veliki skupini jabolk, in sicer sladka in kislá. Prva so, žal, še preveč razširjena. Zaradi pomanjkanja kisline ta jabolka niso sama zase za jabolčnik. Vino iz njih zaradi nedostatne kisline rado počrni, rado cika ali povleče in je sploh pusto, dasiravno ima morda precej alkohola. Sladka jabolka so torej le tedaj porabna, če se njihovemu moštu kakorkoli doda kisline. Dober jabolčnik ima 6—7 prostorninskih odstotkov alkohola, 0,3—0,5 % kisline.

b) Hruške.

Pri nas hodijo v prvi vrsti v poštev hruške moštнице, posebno tepke, ozimke itd. Te imajo prilično mnogo sladkorja, pa še vsaj nekaj kisline, ki dela pijačo nekoliko prijetno in trpežnejšo, dasi bi tudi njih moštu prišlo nekoliko več kisline. Žlahtne hruške pa zaradi pomanjkanja kisline, deloma tudi zaradi pomanjkanja sladkorja, same zase za sadjevec nič ne veljajo. Treba jim je primesi. O njih povem pozneje nekaj več. Hruške, ki se radi omehčajo, se morajo preje uporabiti, preden se omehčajo. Ze tu naj bo omenjeno, da hruševac posebno rad cika, počrni itd., torej je pri napravljanju hruševca kakor tudi pozneje v kleti treba največje opreznosti. Hruške se morajo stiskati (prešati), njih sok ne sme priti preveč v dotiko z železom, kipenje se mora vršiti posebno snažno pod kipelno veho, posoda se mora pozneje pridno dopolnjevati itd. Hruševac nekaterih vrst niti v jeseni ne povre popolnoma. V njem ostane še 1—2 % sladkorja, ki se šele spomladi razkroji. Nekateri devljejo hruševac proti pomladi v šampanjske steklenice, kjer povro ostanki sladkorja, in tako se dobi peneča pijača. Seveda to ni pravi, fin šampanjec, kakor nekateri mislijo; fin šampanjec se dela samo iz finega vina. Le nespameten ali nevešč človek bi se morda dal prevariti, da bi tak hruševac pil za pristen šampanjec.

Dober hruševac ima 6 prostornih % alkohola. Navadno se misli, da imajo hruške več sladkorja kakor jabolka, torej pijača iz njih več alkohola. To je pa samo zmota; ker imajo hruške navadno manj kisline, se nam zde slajše, čeravno imajo navadno manj sladkorja kakor jabolka. Hruševac ima v 1000 delih le 3—6 delov kisline. Pač pa imajo hruške redno mnogo čreslovine. Ta na pr. povzroči v tepkovcu, da se tako naglo čisti in da je mnogokrat v okusu celo prekosmat.

2. Kakšno naj bo sadje.

Sadje za trpežen in dober sadjevec naj bo zrelo, zdravo in snažno.

Kadar je sadje na drevesu popolnoma dozorelo, ima tudi največ sladkorja, pa tudi druge snovi so v njem v najboljšem razmerju, daje torej najmočnejšo in najtrpežnejšo pijačo. Zrelo sadje rado pada z drevja. Če sadje otresamo, kadar je dobro dozorelo, bomo drevo najmanj poškodovali. Ne bo nam tudi treba drevja s prekljami lomastiti. Mnogo sadja seveda tudi samoodsebe prerano odpade. Tega seveda tudi ne bomo zavrgli. Napravimo pač iz njega pijačo za domačo rabo, ki se kmalu porabi. Če jo hočemo napraviti močnejšo in trpežnejšo, dodamo takemu moštu nekoliko sladkorja, n. pr. če kaže moštna tehtnica 8 % sladkorja, 2 kg belega sladkorja na 100 l. Popolnoma zrelo sadje pa ne potrebuje nič takih dodatkov. Čim bolj sadje dozori, čim ugodnejši so bili pogoji za zorenje, tem boljši bo sadjevec. Drobne vrste so vobče boljše za pijačo kakor prav debele, od zdravih dreves boljše kakor od bolnih, posebno takih, ki je z njih listje prerano odpadlo. Sadje

naj bo zdravo. Od fuzikladija napadeno sadje rado daje sadjevcu grenkljast okus. Če je med sadjem, ki se melje, kaj gnilega, ti ne da nikdar prave pijače. Kalno, rado se izpreminjajoče vino je posledica gnilega sadja.

Sadje mora biti tudi snažno. Na to je gledati že pri otresanju. Kadar se sadje otreša, naj se pazi, da se preveč ne otolče. Otolčeno sadje se medseboj omaže ter se kmalu začne razkrajati. Ker se pa sadje vedno ne melje takoj, je to treba uvaževati. Kadar se sadje trese, naj se pod drevesom razgrne nekoliko slame ali kaka plahta, zlasti na kamenitih ali blatnih tleh. Sadje se ne bo tako razbilo in pa ne tako onesnažilo. Ko se je nekaj sadja natreslo, se pobere, in potem šele se naprej otreša, da padajoča jabolka ne bijejo na že ležeča in jih ne poškodujejo.

(Dalje sledi.)

Za rešitev živinoreje.

Dne 19. t. m. se je na Dunaju v kmetijskem ministruvju vršila seja živinorejskih nadzornikov in onih strokovnjakov, ki se bavijo s splošno povzdigo živinoreje, iz vseh avstrijskih kronovin. Te seje se je za kranjsko udeležil družbeni tajnik inž. R. Lah. Pri tem posvetovanju je hotelo kmet. ministruvstvo zvedeti, kakšno je splošno stanje živinoreje v posameznih kronovinah in kakšni pripomočki bi bili primerni, da se ustavi neprestano propadanje govedoreje in prasičereje. Predvsem se gre za to, kako ohraniti biko in mrjasce, ki so prvi pogoj za normalen razvoj govedo- in prasičereje; dalje skrb za naraščaj teh oplojevalcev; kako zabraniti, da se te plemenske živali predčasno ne odtegnejo uplemenjenju in ne uvrstijo med klavno živino; kako jim priskrbeti boljše krmo, ki jo neobhodno potrebujejo, če hočemo od njih delovanja imeti zadovoljiv uspeh. Kaj bi bilo ukreniti v posameznih kronovinah, da se izboljša govedoreja na podlagi omenjenih zahtev. Slične so tudi zahteve glede prasičereje, kjer se istotako gre v prvi vrsti za mrjasce in potem za pomnoženje plemenskih svinj. V splošnem so se iz vseh kronovin slišali glasovi o občnem pomanjkanju bikov, ker jih deloma vnovčevalnice za živino predčasno zahtevajo za zakol, deloma jih živinorejci sami ne marajo rediti, ker nimajo zanje primerne krme ali ker se jim ne izplača. V posameznih kronovinah so deželni zakoni za vzdrževanje bikov sicer umestni, toda dandanes se jih nihče več ne drži. Večina kronovin pa sploh nima takega zakona. Izrazila se je splošno upravičena želja, naj se zabrani zakol bikov in njih naraščaja. Ravnotako bi bila primerna zabranitev klanja telet sploh, da se vzgoji kolikor največ možno telet in živine.

Glede klanja plemenske živine naj se dovoli glavnim kmetijskim korporacijam v deželi primeren vpliv pri vnovčevalnicah za živino, da se po možnosti obvaruje najboljše plemenska živina pred uničenjem. Prvovrstna živina iz posebnega plemenskega okrožja naj se zamenja z manjvredno klavno živino iz drugih okrajev. Z ozirom na današnje visoke cene za živino naj se zviša skočnina. Olajša naj se promet z biki med posameznimi kronovinami. Naj se oprosti vojaške službe one bikorejce, ki nimajo druge sposobne moči doma, da bi mogla držati bika. Naj se dovoli prosto izmeno med biki in klavno živino, da se na ta način ohrani čim več plemenjakov. Z ozirom na veliko pomanjkanje krme v današnjih časih je priporočati, da se biki drže kolikor največ mogoče na paši, da se jih na ta način ohrani dolgo čase porabne in se prihrani na močnih krmilih. Ker imajo biki kot plemenjaki veliko vrednost, naj se odpravijo ravnalne cene za iste. Naj se zopet uvede licenciranje bikov, ki je med vojno zaspalo.

Prasič je pravzaprav konkurent človeka, kajti potrebuje povečini taka živila, ki so tudi za človeka dobra hrana (krompir, koruza). Vendar je treba pospeševati njegovo razmnožitev, kajti potrebujemo masti, ki je drugače ne moremo dobiti. Za pospeševanje prasičereje potrebujemo pa več krme posebno za plemenske prasiče, mrjasce in svinje. Toda vse gojenje ne pomaga ničesar, če se ne moremo ubraniti rdečici. Dandanes je pa le z največjo težavo mogoče dobiti cepiva in to le v nezadostnih množinah. Vlada naj skuša vplivati na tvornice cepiva, da ga proizvajajo v večjih množinah. Dalje naj se v dobi, ko je cepljenje proti rdečici umestno, doseže od vojnega ministruvja oprostitev živinozdravnikov v svrhu izvrševanja tega dela. Dalje naj se skuša vplivati na prasičereje, da krmijo posebno mlade živali v čim največji meri z zeleno krmo, t. j. posebno z deteljo in lucerno, kajti uspehi s takim krmljenjem so se imenitno obnesli v raznih krajih.

Znižanje kontingenta klavne živine ni mogoče uvesti, ker dandanes splošno primanjkuje hrane. Naj se torej zniža še pičlo odmerjeno meso, potem mora ljudstvo stradati še v večji meri.

Od večine prisotnih zastopnikov se je izražalo mnenje, naj bi kmetijsko ministruvstvo že pred tremi leti uvedlo akcijo za obvarovanje naše govedo- in prasičereje, kajti pri današnjem stanju te kmetijske panoge bo težko več kaj rešiti.

VOJNE ZADEVE in NAREDBE.

!! Poziv !!

Žetev je spravljena, začela se je mlačva. Po tednih pomanjkanja bi mogli biti vsi Avstrijci zopet deležni tiste množine kruha in moke, ki ob pravični razdelitvi pridelka naše domače grude odpade na posameznika. Toda samogoltnost in brezobzirni pohlep začenjata razvlačevati pridelek ter ogrožata s tem določeno razdelitev vojnega odmerka. Ljudje, ki so se polakomnili oderuških dobičkov ali ki sebično zasledujejo le lastne koristi, preplavljajo deželo, povzročajo neizmerno škodo po polju in njivah in pritiskajo na vse mogoče načine na kmeta, da pridejo v nepostavno posest poljskih pridelkov. Kar morejo zbrati, to porabijo na neprimeren in razsipen način. Malo število njih porabi toliko, kolikor pritiče velikemu številu drugih. Kdor pa v resnici trpi pomanjkanje, kdor mora izhajati s skromnimi pripomočki, kdor marljivo opravlja svoje dnevno delo, kdor ne stremi po obogatitvi, tak je v nevarnosti, da mu sebičnost in oderušstvo prikradajo njegovo pravico do kruha.

Eden ponuja več kakor drugi, da se tudi poštenega kmetovalca odvrne od izpolnitve njegovih dolžnosti. Marsikdo je že podlegel skušnjavi čezmernega dobička in mestno prebivalstvo se zgazga, ko vidi, da samogoltnost marsikaterega kmeta ne zahteva le predmetov vsakdanje potrebe, ampak vse vprek, tudi nečimurno in nagizdno blago, lišp in dragocenosti, in celo zlato poročnega prstana, da izkoristi stisko in bedo drugih.

To nezaslišano početje se maščuje nad kmetovalci, kakor nad meščani. Večina meščanov je vsled dobičkaželjnosti nekaterih brezobzirnežev izpostavljena najneusmiljenejšemu stradanju; kmetovalcem samim pa preti, v največji škodo onih, ki pošteno oddajajo, kar so dolžni, v slučaju splošnega pomanjkanja, obsovažena nadloga prisilne oddaje (rekvizicije).

Razvlačevanju pridelka se bo državna oblast uprla z vsemi sredstvi, ki so ji na razpolago. Nastopati je proti lakomnosti in nepostavnosti, ki jih zagrešajo kupci kakortudi prodajalci, kajti zakonu se mora priboriti spoštovanje in veljava. Kmetovalcu je treba pri njegovem dragocenem delu zagotoviti mir; on ne sme biti izpostavljen najostrejšim kaznim vsled ponudb vsiljivih tihotapskih prekupcev; meščanu pa se naj omogoči brez zapravljanja njegovih sil in delovnega časa po zakonitih cenah zagotoviti si najpotrebnejša živila.

Vlada je trdno odločena na vsak način onemogočiti ponavljanje tistih ovir, ki so v minolem gospodarskem letu tako otežkočile prehrano prebivalstva. **Vsled tega bo skušala z vsemi sredstvi preprečiti vsako razpečevanje pridelkov, ki spadajo pod državno gospodarstvo, posebno pa vseh vrst žita, med neupravičence:**

Oblasti imajo nalogo, vsakega, ki neupravičeno oddaja svoje pridelke, posebno žito in moko, in vsakega, ki neupravičeno pridobiva ta živila, **kratkim potem najstrožje kaznovati. Kazen zopora se odmeri v največjem obsegu** kupcu in prodajalcu in se jima naloži še najvišjo denarno globo. Na stan in dostojanstvo se ne bo oziralo. Kar se bo žita in moke prenašalo ali prevažalo na kakršenkoli način, se zapleni brez izjeme tudi v najmanjših množinah. Ravnotako zapade tudi izkupiček, najsi bo ta v denarju ali v blagu za zameno. Za strogo nadziranje prometa z živili se je ukrenilo vse potrebno; da se čim hitreje izsledijo skrite zaloge in dožene one, ki so oddali to blago, se je ustanovila posebna vrsta službenega delovanja.

Ta zakon se mora izvesti najstrožje, če hočemo, da se enkrat konča to protipostavno in oduševsko početje, kajti le popolno prevzetje in pravična razdelitev domačega žita nas morejo obvarovati pred najtežjo stisko, ohraniti nam notranji red v državi sami in približati nas miru.

C. kr. minister in voditelj urada za ljudsko prehrano

Paul I. r.

Izvoz sena iz Kranjske.

Mnogo ljudi iz Kranjski sosednjih dežel prosi za prevoz sena domov, bodisi da je lasten pridelek ali kupljeno blago. Vse prizadete prosilce opozarjamo tem potom, da je v zmislu odloka c. kr. urada za ljudsko prehrano vlagati take prošnje naravnost na *Poslovalnico za krmila c. kr. urada za ljudsko prehrano na Dunaju* (Futtermittelstelle des k. k. Amtes für Volksernährung, Wien, I, Trattnerhof 1.)

Poslovalnica za krmila c. kr. urada za ljudsko prehrano, podružnica v Ljubljani.

VPRAŠANJA in ODGOVORI.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalec“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrstijo med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pisмено, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edino le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčevega imena, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na poznejše došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pisмено, če je pismu

priložena i K v znamkah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh, vseh zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 118. Več občin je zgradilo skupen vodovod in določilo, kateri znesek ima prispevati vsaka občina posebej. Naša občina je ta znesek razdelila tako, da je vsak posestnik, ki si je dal napeljati vodo v hišo, moral plačati gotovi del istega. Denar za skupen strošek je naša občina tedaj dobila na posodo pri hranilnici, kateri so posestniki odplačevali svoj dolg za vodo. Sedaj je sklenil občinski odbor, da se vodovod plača popolnoma, ker je med posestniki itak dovolj denarja. To se je tudi zgodilo. Sosednja občina ni razdelila stroškov za vodovod tako kakor naša, ampak ga je določila na podlagi zemljiškega davka. Nekateri naših občanov imajo zemljišča tudi v tisti občini. Ti morajo torej istotako plačevati k stroškom vodovoda v sosednji občini, dasi tam ne uživajo te vode. To pa ni pravilno, kajti stroške za svoj vodovod so itak poravnali že v svoji občini. Ali so naši občani, ki imajo zemljišča v sosednji občini, tudi dolžni prispevati k vodovodu sosednje občine? Ali ima naša občina pravico zahtevati od občanov sosednje občine, ki imajo zemljišča v naši občini, da prispevajo istotako k stroškom našega vodovoda? (I. R. v G.)

Odgovor: Ker je Vaša občina uredila odplačevanje stroškov tako, da jih nosijo tisti, ki imajo koristi od njega, je to popolnoma pravilno in pravično. Mnogo pravilneje, nego ureditev tega odplačevanja v sosednji občini, ki je ves strošek porazdelila na podlagi zemljiškega davka, kajti pri tem bodo morali zanj plačevati tudi oni, ki od njega nimajo nikakih koristi, posebno lastniki zemljišč iz sosednjih občin. Če bi se ta zadeva uredila v obeh občinah enako, potem bi se to nekako izravnilo, kajti naj tudi kdo plačuje vodovod v sosednji občini, ima pa od njega koristi v domačem okraju. Nikakor pa ni v redu pri tako različnem načinu plačevanja, ker je naravno s tem oškodovana vaša občina. Proti temu ima ta pravico pritožiti se, oziroma zahtevati odškodnino. Ta zadeva pa ni *sodnopravna*, ampak le *upravna*, ki spada pod sodstvo deželnega odbora. To sporno točko je rešiti lahko na dva načina: 1. Da zahteva vaša občina od sosednjih občanov, ki imajo zemljišča v vaši občini, enako odškodnino, kakor jo je določila sosednja občina, t. j. 25 K na ha, in da iz tega denarja odškoduje vse one svoje občane, ki imajo zemljišča v sosednji občini in ki morajo doplačevati za vodovod iste. 2. Če bi navzlic temu vaši občani bili oškodovani, preračunite na podlagi zemljiškega davka, koliko od vašega prispevka za vodovod odpade na zemljišča sosednjih občanov, ki se nahajajo v vaši občini, in terjajte od istih to odškodnino; kajti, kakor ima sosednja občina pravico zahtevati od vseh lastnikov zemljišč v svoji občini prispevke za svoj vodovod na podlagi davkov, ravno isto pravico ima tudi Vaša. Pripomnimo pa, da je znesek, ki bi ga dobila občina od sosednjih občanov, v prvi vrsti uporabiti za odškodovanje tistih lastnikov občanov, ki morajo plačevati za sosednji vodovod tako, da se jim povrne cel znesek, ki so ga morali oddati sosednji občini. Ostanek se pa uporabi, kakor to odloči občinski odbor. Najbolje pa bo, da se občanarji obeh občin sporazumejo za skupni prispevek mirnim putem. V slučaju pa, da bi se sosednji občani branili prispevati istotako k stroškom vodovoda Vaše občine ali bi pa ne hoteli opustiti terjatve prispevka od vaših občanov-lastnikov zemljišč njihove občine, tedaj ima Vaša občina pravico, zahtevati od deželnega odbora, da pravično uredi to zadevo.

Vprašanje 119. Pred več leti sem kupil malo posestvo z gozdnó parcelo vred; pri čemer mi je prodajalec trikrat pokazal meje te gozdne parcele in jaz sem jo tudi ves čas

užival v polnem obsegu brez vsakega ugovora od strani svojega sosedu. Pred štirimi leti je pa moj sosed z njemu znanim geometrom v moji odsotnosti nanovo premeril svoje gozdne parcele, ki se tikajo na dveh straneh moje in pri tem določil meje, ki segajo daleč v mojo gozdno parcelo. S tem si je prilastil precejšnji del mojega gozda. Ko sem proti temu ugovarjal, je rekel, da stvar že skupno urediva. Medtem je nastopila vojna in sosed je moral v vojaške. Dogovorjeno pa je bilo med nama, da nihče od naju ne bo uporabljal tega spornega gozdnega dela, dokler se ne sporazumeva. Sedaj pa je prišel sosed na dopust in začel sekati v spornem delu gozda. **Kako si zagotovim svoje pravne meje v gozdu?** (F. T. v P.)

Odgovor: V Vašem slučaju se gre za izvensporen predmet, ki spada pod II. delno novelo k splošnemu državljanškemu zakonu po cesarski naredbi z dne 22. julija 1915, drž. zak. štev. 208. Ta naredba vsebuje določbe za obnovenje in popravljanje mej. Po isti spada določitev spornih mej pod pravico sodnikov in se ne sme obravnavati pravnim putem. Sodnik ima dolžnost na licu mesta določiti meje po resničnem stanju zemljišča, kakor ga je zadnji lastnik užival in upravljal ter ga smatral za svojo posest. Merjenje in popravljanje zemljeknjižne mape po geometrih je brez pomena, kajti ta nima nikake pravice določevati meje samo na zahtevo ene stranke, ne da bi bila istočasno tudi druga prisotna in sporazumljena z novo popravo. V Vašem slučaju Vam torej ni treba iskati pravnega zastopnika, ampak zadostuje, ako na pristojno sodnijo vložite prošnjo za izvensporno ureditev svoje meje, kakor jo določa gori navedena novela. Nato mora sodnik sam na licu mesta ugotoviti mejo in jo na podlagi resničnega posestnega stanja določiti. V tem slučaju pozove sodnik sosedu k izvensporni razpravi s pripombo, da se meja določi in zameji tudi v slučaju, ako pozvani ne pride k razpravi. Stroške za take izvensporne razprave trpijo sosedu po izmerju obsega poprave meje. Predlagatelj te razprave nosi pa tedaj vse stroške, ako se je izkazalo, da je bila razprava uvedena brez vsake potrebe. Ako se je razprava morala vršiti vsled motenja posesti, kar bi se morda dalo dokazati v Vašem slučaju, potem lahko odloči sodnija, da trpi vse tozadavne stroške tista stranka, ki je zakrivila ta spor. K takim razpravam se ne pripuščajo pravdni zastopniki, t. j. odvetniki, ker se taki mejni spori po navedeni naredbi ne dajo več urediti pravnim putem. Po Vašem opisu sklepati, imate dovolj priči za ugotovitev svoje pravice. Na vsak način pa Vam svetujemo, da se še preje obrnete ustno na pristojnega sodnika in se z njim posvetujete o stvari ter ga naprosite, da naj zadevo uredi, dokler je sosed še doma.

Vprašanje 120. Moja dva prasiča, tri mesece stara, imata že par tednov grižo. Ta jih napada tako močno, da se bojim, da mi ne pogineta. Žreti nočeta in se držita klavrno. Kako naj ju zdravim in krmim, da jima odpravim to bolezen? **Kako zdravim grižo in drisko pri mladih prasičih?** (F. J. v Št.)

Odgovor: Da se more zdraviti drisko ali grižo, je treba najprej vedeti, kako so jo prasiči dobili. Največkrat je tej bolezen krivo prehlajenje ali pa krma. Ako prasiči ležijo na mokrem in mrzlem prostoru, ali pa tudi na cementnem ali betonskem tlaku, se skoraj gotovo prehlade. Če pride k temu še prepih, potem se seveda ne smemo čuditi, da nam živali obolijo. V tem slučaju moramo pač najprej odstraniti vzrok prehlajenja, priskrbeti živalim toplo ležišče in suho steljo. Ako ima svinjak betonasta tla, naj se pra-

sičkom pripravi iz starih desk pód, na katerem lahko ležijo na toplem. Kot zdravilo se priporoča med krmo pomešati malo apna ali krme ali klajnega apna. Zelo dobro učinkuje tudi noževa končnica tanina ali čreslovine. Enako dober je tudi tanoform, ki se ga dobi v lekarni. Tako izgleda zdravljenje driske po prehlajenju. Nekaj drugega pa je, ako živali obole vsled nepravilnega krmljenja ali slabe, pokvarjene krme. Tedaj moramo pač menjati hrano in pokladati le zdrave, sveže stvari. Ista zdravila, kakor so zgoraj navedena, pomagajo tudi proti driski. Korfita očistite pred vsakim krmljenjem dobro in jih namažite večkrat z apnenim beležem, da s tem pokončate škodljive glive, ki povzročajo pokvarjenje krme. V svinjak položite v kak kot malo zemlje, da prasiči lahko rijejo po nji in jo zauživajo. Večkrat morate to zemljo menjati. Ob lepem vremenu jih spuščajte na prosto, da rijejo po zemlji in da si menjajo krmo, ker žro črve, polže, travo in druga zelišča, ki jim prišajo. Prasičke držite snažno in suho in ob toplem vremenu jih večkrat umite in ohladite s čisto vodo.

Vprašanje 121. V Vašem listu sem čital, da je maksimalna cena za seno za 100 kg 25 K. Drugi pravijo, da je 38 K, na Koroškem pa so mi rekli 32 K. **Kakšna je maksimalna cena za seno?** (I. K. v S.)

Odgovor: Po ministrski naredbi z dne 3. junija t. l., drž. zak. štev. 192., je zaseženo vse seno in slama letine 1918. Zaseženo seno se sme oddajati le kranjski poslovalnici za suho krmo v Ljubljani, oziroma njenim komisijonarjem po določeni prevzemni ceni. Brez dovoljenja se ne sme prodajati nikakega sena. Potrebni kmetovalcem v občini sami se sme dnevno oddajati največ 5 q in le z dovoljenjem županstva. Strankam izven občine se sme prodajati kvečjemu do 20 q, in sicer le z dovoljenjem, ki ga daje potom županstva kranjska poslovalnica za suho krmo. To so v glavnem načela, po katerih se vrši promet s senom. Cene so določene sledeče: Prevzemna cena za seno, ki jo plačuje poslovalnica, znaša za 100 kg 25 K. To bi bila nekaka najvišja cena. Poslovalnica oddaja seno, in sicer vojaštvu po 36 K za 100 kg nevezanega sena, 42 K pa za seno vezano v balah. Civilnim odjemalcem računajo poslovalnica seno nevezano po K 37'20, vezano pa K 40'40 za cele vagone; pri prevzemu v manjših količinah pa po 42 K za vezano in K 38'80 nevezano. Ako ga kateri pridelovalec sena odda drugemu po višji ceni nego je najvišja cena, t. j. po 25 K, zapade kazni.

KMETIJSKE NOVICE.

Kvašenje žita za seme. Izmed žitnih holecni so poleg snežne plesnobe najbolj razširjene razne vrste sneti. Najuspešnejše sredstvo proti snetjavosti je namakanje ali kvašenje žita. Ljubljanska podružnica 'Zavoda za promet z žitom je razposlala, kakor laško leto, tudi letos pouk o zatiranju snetjavosti. Brošuro je priredil za naše razmere g. adjunkt c. kr. kmetijske družbe kranjske diplom. agr. A. Jamnik. Naši kmetovalci so se dosedaj posluževali pri kvašenju žita večinoma živega apna ali pa pepela. V imenovanem letaku so navedena še razna druga sredstva in je v istem tudi označeno, kje se ta sredstva dobijo in kako se uspešno uporabljajo za kvašenje žita. Kmetovalci prejmejo imenovane letake brezplačno pri županstvih in pri žitnih komisijonarjih.

(Družbene vesti so v inseratnem delu.)

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K na leto. Posamezna številka stane 40 h.

Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inserat na vsi strani 240 K, na 1/2 strani 160 K, na 1/3 strani 80 K, na 1/4 strani 40 K in na 1/5 strani 20 K. Družabnikom 10 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 90 h.

Urejuje inž. Rado Lah, založba c. kr. kmet. družbe, tisk J. Blasnika nasl. Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 16. V Ljubljani, 31. avgusta 1918. Letnik XXXV.

Blagovno poročilo.

Ljubljana, 31./8. 1918. — Prezemne cene znašajo za 100 kg pšenice ali pire po 55 K, rži po 55 K, ječmena po 50 K, ovsa po 50 K, koruze po 50 K, prosa po 50 K, ajde po 100 K, graha po 120 K, fižola po 100 K, leče po 150 K, bobna po 90 K, grašice po 50–70 K, zadnjega žita po 50 K, oruženih koruznih storžev po 15 K franko mesto prevzema. Za pšenico, piro, rž in ječmen pa je pri 100 kg dovoljen pribitek pri oddaji do 15. julija t. l. po 25 K, od 16. do 31. julija po 20 K, v avgustu po 15 K, v septembru po 10 K, od 1. oktobra do 20. decembra pa po 5 K. — Mak K 150.—, Ogrščica K 100.—, Repiš K 97.—, Suhe češpije, sto kg, Drž. zak. 290. z dne 6. sept. 1916: a) do 105 kom. K 104.—, b) 106 do 130 kom. K 100.—, c) nad 130 kom kg K 95.—, d) merkant. blago K 65.—, Povidl K 120.—, Držav. zak. 159. z dne 10. aprila 1917: Sladne kali K 22.—, Pivovarniške tropine, posušene K 26.—, Tropine solinčnih rož, oluplj. pečk K 25.—, neoluplj. K 17.—, Tropine bučnih pečk oluplj. K 30.—, neoluplj. K 20.—, Lanene tropine K 25.—, Konopne tropine K 19.—, Tropine repnice K 18.—, Makove tropine K 24.—, Krompirjevi izlužki posušeni K 19.—, sto kil, kolodvor obratovališča, brez vreč, vstevu stroške nakladanja. — Krompir pri prostovoljni oddaji do 17. julija 100 K, do 29. julija 84 K, do 10. avgusta 68 K, do 22. avgusta 52 K, do 3. septembra 36 K, od 4. septembra do 1. marca 1919 po 20 K, od 1. marca dalje pa po 22 K. — Seno 25 K, škupa (ržena slama) 14 K, slama od žita, graha, in grašice 12 K, fižolova, bobova, ječmina, makova, repična in koruzna slama po 7 K za 100 kg. Jajca. V ozemlju Ljubljane velja kos pri pridelovalcu 28, v trgovini pa 32 vinarjev, v vseh drugih delih dežele velja jajce pri pridelovalcu 20, v trgovini pa 24 vinarjev, glej ukaz c. kr. dež. predsednika z dne 7. nov. 1916 št. 34201. — Cene za moko. Od 12. avgusta 1918 naprej veljajo sledeče cene za 100 kg: fina moka (0) 250 K, moka za kuho 150 K, pšenični zdrob 150 K, krušna moka 100 K, ržena moka 100 K, ječmenova moka 100 K, koruzna 100 K, ovsena 100 K, ajdova 150 K, ječprenj 150 K, ovseni izdelki vseh vrst 150 K, kaša 150 K. — Otrobi: pšenični, rženi, ječmenovi in koruzni 20 K, odpadki od ječmena 35 K, ovseni šrot (odpadki) 40 K, proseni odpadki 35 K, ajdove pleva 20 K. Po teh cenah bo »Zavod za promet z žitom ob času vojne v Ljubljani« odajal moko aprovizacijam in sicer franko na vse postaje. Cene, po katerih bodo prodajale aprovizacije, bo določila deželna vlada.

Žita in moke posreduje občinski Zavod za promet z žitom ob času vojne, podružnica v Ljubljani. Gori označene prevzemne in najvišje cene objavljene so čisto neobvezno glede pravilnosti. Za semensko blago določene so primerno višje cene.

Do c. kr. kmetijske družbe obrniti se je le glede tistih kmetijskih potrebščin, katerih cene so objavljene v družbenih vesteh »Kmetovalca«.

Tržna poročila.

Cene za klavno goved. (Ukaz dež. preds. z dne 10./3. 1917., št. 8855, in brz. kmet. min. dež. vladi z dne 20./11. 18. št. 15515) — Za 1 kg žive teže veljajo naslednje najvišje cene in sicer: za voli I. kakovosti po K 4.50, II. kakovosti po 4 K, III. kakovosti po K 3.50 vatevsi doplačilo 1 K; za krave I. kakovosti po K 4.10, II. kakovosti po K 3.70, III. kakovosti po K 3.30; za telice in bike I. kakovosti po K 4.30, II. kakovosti po K 4.—, III. kakovosti od K 3.40, zakosčeno živino po K 2.80. Za kalo se sme odbiti do 5% od žive teže v kolikor je živina nakrmljena ali napojena. (Glej lanski »Kmetovalec« stran 47, 52, in 81.)

Najvišje cene za prasice. (Min. naredba z dne 6./7. 1916, drž. zak. št. 211.) — Za 1 kg žive teže veljajo najvišje cene in sicer za pitane prasice, ako pridejo res v zakol (iz hleva) po K 5.50, za debele prasice za nadaljnjo pitanje, ki so od 60–90 kg težke po 6 K, za mesnate prasice nad 40 kg žive teže po K 4.70, za pitane prasice pod 60 kg in mesnate prasice pod 40 kg ni določena nikakva cena, a jo zato določa ukaz. dež. predsednika, ki tu sledi. (Glej pred lanski »Kmetovalec« stran 103, 118.)

Najvišje cene za prasice, ki jih min. nar. z dne 6./7. 1916 ne omenja. (Ukaz dež. preds.) Za 1 kg žive teže veljajo naslednje najvišje cene: A. za odstavljenе pujske do 3 mesecev starosti: 1) domačega plemena po 8–9 K, križanih pasem po 9–10 K, žlahtnih pasem po 10–12 K; B. za prasice za zakol in sicer: pitane prasice pod 60 kg žive teže in nepitane pod 40 kg žive teže 1) domačega plemena po K 5.—, križanih pasem po K 5.50, žlahtnih pasem po K 6.—. Za prasice za plemo, ki so navedeni pod B se sme pribiti še 25%, ako se jih privede za plemo. Za plemenske mrjase in za breje svinje gorenje cene ne veljajo. (Glej lanski »Kmetovalec« stran 47.)

Svinjska mast in sveže meso po K 7.80 za kg čiste teže. (Min. nar. z dne 6./7. 1916. — (Glej pred lanski »Kmetovalec« stran 103, 118.) Za svinjsko mast pa določa novejši ukaz dež. predsednika z dne 1./4. 1917 št. 10.384 odškodnino in sicer za 1 kg surove masti po K 7.—, scvrte svinjske masti po K 8.—. (Glej lanski »Kmetovalec« stran 55.)

Mala naznanila.

Za vsako besedo je naprej plačati 20 vinarjev v denarju ali znakmah, sicer se naznanila ne objavijo. Vsak ud c. kr. kmetijske družbe more na leto brezplačno prijaviti eno štirivrstno objavo, tičujočo se gospodarskega prometa.

Upravištvu ne prevzame posredovanja.

Suhe gobe (jurčke) kupuje po najvišjih cenah tvrdka M. Gersak & Co., Ljubljana Kongresni trg 10. 119

Tudi letos kupuje R. Luckmann, prej J. Leuza nasl. v Ljubljani na Martinovi (Ahacjevi) cesti 10 po najvišjih cenah raznovrstna zeljšča, suho cvetje (suho rože), lipovo cvetje, korenine, lubje in semena. Kdor si hoče s pridnim nabiranjem zagotoviti dober zaslužek, naj zahteva pojasnila pri imenovanji tvrdki. Cene, ki jih plačujem nabiralcem, so letos izredno visoke. 115

Bencin-motorje z novodobnim parnim hla dilom s 3 ali 5 konjsk. moči, stalne ali prevozne, zelo priprosti in zanesljivi, najpripravnjeji za kmetijstvo in obrtnike, pošlje v približno 2 mesecih, ter posreduje vse druge potrebšine in kmetijske stroje, kakor mlitnice, parilne kotlje za živinško krmo ali pa za žganjekuho, gnojniščne sesalke itd. ter izdeluje domače mlne z jeklenimi ali umetnimi kamni na roko ali drugo silo, vse po mogoče zmerni ceni Josip Božič, p. Graienstein, Koroško. 125

Inkarnat ali rdeče detelje priporoča trgovina Sever & Komp., Ljubljana. 127

Samospevi s spremljanjem klavirja, vglasbil Anton Foerster. Pesnitve Mirana Brankova. Križnice. (Trojnice). Op. 149. — Morska zvezda. Za samospev in tropsev s spremljevanjem klavirja ali harmonija. Op. 148. Ljubljana 1918. Tisk in založba J. Blasnika naslednikov. Cena 4 K. — Mojster Foerster je bogato izpolnil vrzel naše samospevne glasbenosti z izrazitimi in slikovitimi skladbami, ki zaslužio vso pozornost in nedvomno postanejo ljubljene našim društvom, samospevnim umetnikom in ljubiteljem ter zlasti zakladnica za pevsko višjo naobrazbo našemu glasbenemu naraščanju. Posebno zanimivost daje zbirki venček treh samospevov (Križnic—trojnic), glasbena skupina samospevov, — pač prva v naši glasbeni književnosti. — Naročba na naslov: Tiskarna J. Blasnika naslednikov, Ljubljana. 151

Rupim vsako množino medu in šebejnega voska. 152

Izvrstnega moštnega kisa imam 300 litrov naprodaj. Frančiška Balant, Sv. Neža pri Trzinu. 155

Mlinsko pripravo s jermenom za pogon kupa B. Jurko, Pola Razbor p. Zidani most. 156

Krepak izletni deček, sposoben za pašo dela prosi za sprejem v službo. Pojasnila daje Josip Podlipnik, tovarniški delavec na Javorniku. 157

(6) C. kr.

KMETIJSKA DRUŽBA KRANJSKA

je izdala in prodaja naslednje knjige:

Zvezek	Cena K
2. Fr. Stupar: Agno v kmetijstvu	—30
3. Fr. Stupar: Navodilo, kako je sestavljati poročila o letini	—20
6. M. Kostanjevec: O užitnosti od vina in mesa	1:50
8. Bob. Skalický: Siljenje ali káljenje ameriških klijučev	—30
10. B. Skalický: Kmetijske razmere na Češkem	—70
11. Gustav Pirc: Poglavje o govedoreji na Kranjskem	—30
12. Pridelovanje in razpečevanje namiznega grozdja ter zgoja trt na špalirju. (B. Skalický)	—50
13. O sestavljanju in setvi travnih mešaníc. (Weinzierl-Turk)	1:—
14. A. Sivie: Poljudno navodilo za merjenje lesa	1:50
15. Steuert-Jamnik: Sosea Razumnika konjereja	1:—
48 raznih gospodarskih navodil po 20 vin. komad.	

Žveplo za (48) žveplanje sodov

1 zavoje (20 kosov) stane K 7, razpošilja na vse strani

A. F. Krepek,
- Maribor, -
Bismarkstrasse 19.

J. Komatič,
prodajalec strojev
Ljubljana,
Gradišče šte. 11
priporoča dobro znano
tovarno

WELSIA
ki izdeluje izvrstne
brzoparilnike
vseh velikosti in po-
rabne obenem za ku-
hanje žganja.
Priporočam tudi
!! decimalne tehtnice !!
od 50 do 300 kg
in (50)
žitočistilnike
(pakelne)
na 6, 8, 9 in 12 mrež.
Cene po dogovoru.

Agraria
brzoparilnik.

Agraria šte. dilni
parilnik.

Kmet, bodi pameten, kupi sedaj!

Vse bo dražje!

Parilnike za živalsko krmo

Je še ceno dobiti.

Ti stroji so več vredni, kakor gotov denar, ker postane žival vsled uporabe teh strojev močnejša in zdrava in si kmetovalec prihrani izdatkov ter izgub. — Prodamo

1.) Agraria brzoparilnik

čisto z litega železa z lastnim štedilnikom, kom za vse vrste kuriva (les, strelja, tudi odpadki), za 75 litrov vsebine, stane 420 K.

2.) Agraria štedilni parilnik

z isto izpeljavo, kakor prvi, ampak brez lastne kurilne naprave, na vsakem štedilniku uporaben, pripraven za manjša gospodarstva i. s. za 30 litrov vsebine 70 K, za 40 litrov vsebine 90 K.

Važno načelo: Živalsko krmo se ne sme v vodi kuhati, ker se tako poizgube najboljše redilne snovi. Kdor hoče imeti zdravo, močno živino, mora krmo v naših Agraria parilnikih pariti. (60)

E. Planer,
Dunaj, IV,
Rechte
Wienzele 1.

**Vse
kmetijske
stroje.**

Naročilni list.

(Izrezati, natančno izpolniti in v pismu doposlati, ker pošiljam le, dokler bo kaj zaloge.)

Naročam na podlagi objave v „Kmetovalcu“:

komad Agraria-brzoparilnik cena 420 K

„ „ štedilni brzopar. za 30 litrov vsebine . . . 70 „

„ „ „ „ 40 „ 90 „

po povzetju brez poštnine in zavoja.

Naslov: Bivališče:

Ljudska posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, v lastnem domu, Miklošičeva cesta št. 6, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkevijo

sprejema hranilne vloge vsak delavnik dopoldne od 8. do 1. ure in jih obrestuje po (5)

Vloge v »Ljudski posojilnici« so popolnoma varno naložene, ker posojilnica daje denar na varna posestva na deželi in v mestih.

4 1/4 %

Rezervni zakladi znašajo nad en milijon kron. Stanje hranilnih vlog je bilo koncem leta 1917 nad 34 milijonov kron.

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje zavod sam za svoje vložnike, tako da dobe le-ti od vsakih 100 kron čistih 4 krone 25 vinarjev na leto.

»Ljudska posojilnica« sprejema vloge tudi po pošti in daje za njih vplačilo na razpolago poštne položnice. Sprejema tudi vloge na tekoči račun ter daje svojim zadrugnikom posojila proti vknjižbi z amortizacijo ali brez nje na osebni kredit proti poroštvo ali zastavi vrednostnih papirjev. — Menjice se eskontujejo najbolje.

Poštna hranilnica račun šte. 828.408.
Telefon šte. 185.

Ustanovljena 1882.

Kmetska posojilnica ljublanske okolice

registr. zadruga z neomej. zavezo

v LJUBLJANI

v lastnem združnem domu na Dunajski cesti šte. 18.

Obrestuje hranilne vloge po **4 1/4 %** (2)

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnika.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v vsaki s žrakovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge in do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog **23.000.000 kron**

Stanje rezervnih zakladov: **1.000.000 kron.**

DRUŽBENE VESTI.

* C. kr. kmetijska družba kranjska ima za svoje ude v zalogi sledeče kmetijske potrebščine:

Antiviti v varstvo setev pšenice, turščice, graha grašice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi, golobi, fazani itd. si je družba zopet nabavila. Osminka kile v dvanajstih litrih vode raztopljenega antiavita zadostuje za impregniranje 130 kg setve ter se razpošilja kot vzorec brez vrednosti. Glede uporabe antiavita opozarjamo na spis »Odvračanje škode po vranah« v »Kmetovalcu« št. 6. z dne 31. marca 1915. Naroča naj se pravočasno pred časom setve, t. j. približno 15. februarja ali 15. septembra. Antiviti se dobi v zaklopnih po 1 kg za 18 K, $\frac{1}{2}$ kg za K 9'50, $\frac{1}{4}$ kg za K 5'50, $\frac{1}{8}$ kg za K 3'—, 50 g za K 1'60.

Brusni kamni, navadni po K 1'— komad.

Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. stane kg 7 K.

»Ergofor«, fiziološki železo-apneni preparat se imenuje redilni prašek za živino, ki ga priporočajo celo iz živinozdravniške stroke posebno za konje, a tudi za drugo živino. To sredstvo učinkuje baje posebno dobro ob današnjih slabih prehranjevalnih razmerah pri živini, ki ji primanjkuje močnih krmil in posebno pri konjih ovsu. Tega praška se poklada na dan in glavo:

pri konjih po 2—4 ne polne žlice
pri govedih » 2—6 » » »
pri kozah, ovcah in prasičih » 1—2 » » »

V začetku je treba seveda polagoma navajati žival na ta prašek in šele čez nekoliko dni ji je pokladati določeno množino. Pri vsakem zavoju je zraven tudi primerno navodilo, kako se ta prašek poklada. En zavoj tehta 1 kg in stane 20 K. Kmetijska družba sama nima še izkušenj s tem praškom, vsled tega ne more jamčiti za uspeh. Želela bi pa, da se preskuša to sredstvo tudi v naši deželi in da podajo svoje mnenje o njem posebno konjerejci, še preje pa morda kočijaži in vozniki, ako je pri konjih ta pripomoček kaj dobro učinkoval, kakor piše živinozdravski list na Dunaju. Ako se oglasi dovolj naročnikov, bo družba priskrbela tudi to sredstvo svojim članom.

Galun po K 240'— sto kg. Polovico modre galice si vinogradniki lahko prihranijo, če k galici za napravo škropivne zmesi vzamejo galun ali žveplenokislo glino. Kolikor dodajo teh snovi, toliko manj drage galice jim je treba, dokazano pa je, da se lahko brez škode za učinkovitost škropiva porabi do polovice galuna ali glane k ostali polovici modre galice. Apna pa je toliko vzeti, kakor navadno. Škropiva, ki je tako prirejeno, tudi dež ne odpere tako hitro iz listja, vsled česar družba vsem vinogradnikom nakup galuna in glane poleg galice vselej prav toplo priporoči.

Žveplenokislo glino namesto galuna, kot primes galičnemu škropivu, ima kmetijska družba v zalogi, ter jo oddaja po 1 K kilogram.

Natrijev bisulfit se rabi kot nadomestno sredstvo za žveplo v kletarstvu, v prvi vrsti za žveplanje sodov in vina. V to svrhu ga zadostuje le mala množina, in cena mu je K 1'40 kg. Kako se rabi natrijev bisulfit v kletarstvu, dobimo opisano v 1. številki letošnjega »Kmetovalca« na strani 3.

Melior, preskušeno sredstvo proti peronospori na trtah in proti drugim glivičnim in živalskim škodljivcem na vseh rastlinah, stane kg za ude 3 K 40 vinarjev. (Glej spis »Melior« v »Kmetovalcu« št. 11. z dne 15. junija 1915.)

Kolomaža dobi družba čez par tednov v sodih po 250 do 260 kg K 2'40 kg. Kolomaža je najboljše kakovosti in brez otežilnih primesi. Sedaj manjših posod ni dobiti, zato naj podružnice skupno cel sod za ves svoj okoliš naročijo.

Trakove za vezanje snopov (enostaven motvoz) v klopčih po 2000 gr po K 12'— kg.

Fenolftaleinov reagenčni popir, ki se rabi pri napravi trsnega škropiva, pola ali zaklopnica po 1 K.

Bernadotov vinomer (vinsko tehtnico) za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 15 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati.

Mlečne cevi iz kosti, štev. 3561 po K 1'40.

Požiralnikove cevi z dvojno tkano cevko za koze po K 29'—, z žično cevko za goved št. 3466 po 15 K.

Trokarji so po 8 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedih hitro odstrani.

Rastlinski motvoz iz sitja (bičja) je najboljše naravno nadomestilo za rafijo in ima mnogo prednosti napram papirnatim nadomestilom, ker tudi v dežju ne popušča. Kg stane 24 kron. Priporočati je podružnicam v vinorodnih krajih skupno naročitev celega ovoja za 25 kg, ker družba manjših množin posameznikom ne odda.

Bika 2½ leti starega, temnordeščekast, izredno lep, ki je doslužil kot srenjski bik na planini, proda Franciška Murnik, pos. v Poljčah pri Begunjah, Gorenjsko.

C. kr. KMETIJSKA DRUŽBA

je dala naslednja

10

„GOSPODARSKA NAVODILA“

posebej ponatisniti iz »Kmetovalca« in jih oddaja komad po 20 vin.

Denar ali znamke je treba ob naročitvi naprej poslati.

1. Zakaj vino črni, kaj je temu vzrok in kako se odpomore.
2. Kako na sadnem drevju.
3. Gnojenje vinogradov.
4. Kako se iz gnilega grozdja napravi dobro in stanovitno vino.
5. Čiste drože in njih raba v kletarstvu.
6. Navodilo, kako je spravljati in razpošiljati namizno sadje.
7. Kako se pripravi dober vinski kis.
8. Vzroki neplodnosti pri govedih.
9. Kako se pravilno ravna z vinskimi posodo.
10. Krmiljenje z oljnim tropinami.
11. Čiščenje in precejanje vina.
12. Bradavice pri domačih živalih.
13. Kisli črvice.
14. Zeleno ali suho cepljenje trt.
15. Vnetje vimen ali volčih na vimeni.
16. Kaj je poprek in kako se pravilno ravna s popkom novorojenih živali.
17. Zavrečka.
18. Trina plesnoba.
19. Nova naredba kranjske c. kr. deželne vlade glede zvrševanja rezarstva.
20. Kislost (kisloba) in razkisanje vina.
21. Vinske napake, kako se jih je ogibati in kako se popravijo, kadar so nastale.
22. Mazanje trt z zeleno galico.
23. Močno krmilo »ribja moka« kot pospeševalno sredstvo za rast in pitje prašičev.
24. Krležavost ali okrnjenost trt.
25. Dolžnost vzdrževanja ograj v obrambo kulturnih zemljišč pred škodo po živini, ki se pase.
26. Kaj je presnavljanje v živalskem telesu?
27. Kaj so bradavice (gobe) in kako jih odpravimo?
28. Kožni izpuščaji pri prasičih.
29. Zdravljenje kužnih bolezni s cepljenjem.
30. Sredstva proti trtni plesnobi.
31. Kteri način zelenega cepljenja trt je najbolj priporočljiv.
32. Nove zakonske določbe o sporih pri kupčiji z živino.
33. Konserviranje sadja brez sladkorja.
34. Kako živi žitni molj in kako se pokončuje.
35. Snetjavost pri žitu.
36. Kako se jajca ohranijo.
37. Natrijev bisulfit kot nadomestno sredstvo za žveplo.
38. Kako se obnavljajo in popravljajo meje?
39. Kdo se naj še zgleda za državni preživljenski (vzdrževalni) pri-spevek?
40. Presojanje krmil po škrobnih vrednotah.
41. Garje pri konjih.
42. Apneni dušik, najboljše sedanje dušičnato gnojilo.

Vzdržjo množino praznih zabojev razne veličnosti, le enkrat rabljenih, prodaja Viktor Gärtner, slasečar Ljubljana, Kolezijska ulica 4. 143

Stare konjske in govedne naprege kupuje, popravlja in prodaja Fran Supančič, trg Lamberger, pošta Podplat na Stajerskem. — Nova sedlarska dela izvršuje po naročilu. 144

Posedstvo naprodaj. Franc Zupanc, mlinar v Mošnjah št. 32, p. Radovljica, prodaja posedstvo v Martinjem Vrhu pri Železnikih, ki obstoji iz sadnega vrta, travnika in gozda v izmeri okoli 4 1/2 oralov. 146

(53) **500 KRON.**

Vam plačam, če Vam moj „Ria Balsam“ tekom treh dni ne odstrani brez bolečin Vaših kurjih

očes, bradavic in roženic. Cena ene posodice z jamstvenim pismom K 3—, tri zaklopnice K 6—, šest zaklopnice K 11—. Stotine zahvalnih dopisov. Klemen Kaschau (Kassa), Poštni predal 12 (Ogrsko) 903.

Kupimo
brez presledka **rdeče**
paradižnike

v vagonih pošiljatih.

Najcenejše ponudbe prosi

tvornica konzerv

Hagn & Ensmann

centralna pisarna

Dunaj, III., Estegasse 7.

(64)

Vabilo

na

X. redni

občni zbor

Rmetske gospodarske zadruga

reg. zadr. z omejj. zav.

v Št. Vidu pri Ljubljani

ki se vrši

dne 8. septembra 1918

ob 9. uri dopoldan

v prostorih g. načelnika A. Štruklja

na Trati števil. 9.

Dnevni red:

1. Poročilo načelnika, tajnika, blagajnika.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobrenje rač. zaključka za l. 1917.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti. (63)

V slučaju nezadostne udeležbe se vrši pol ure pozneje občni zbor, ki sklepa ne glede na število članov.

Anton Štrukelj, načelnik.

Kočevska posojilnica v Kočevju,

r. z. z. n. z. v likvidaciji

vabi na

redni občni zbor

ki se vrši

v nedeljo dne 8. septembra 1918

ob 2. uri pop.

v gostilniških prostorih

g. Beljana.

SPORED:

1. Poročilo likvidacijskega odbora in odobritev računskega sklepa.
2. Nadomestna volitev likvidacijskega odbora. (62)
3. Čitanje revizijskega poročila.
4. Slučajnosti.

Pripomba: Ako bi ta občni zbor ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje drugi na istem mestu in z istim sporedom, ki bo sklepal ne glede na število navzočih.

Likvidacijski odbor.

Polhove kože

kože od krtov, dihurjev in hrčkov

kupi po najvišjih cenah (61)

D. Kölner

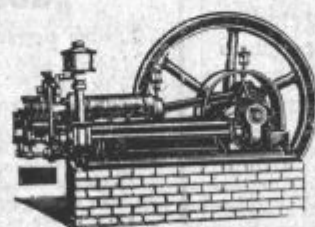
krznarstvo in trgovina s kožuhovino

(Lipso) Leipzig, Brühl 47.

Pošiljatve prosim po pošti v zavitkih po 5 kg, nakar sledi denar takoj po prejemu.

Gospodarska zveza v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor. (3)

Velika zaloga vsakovrstnih poljedeljskih strojev

iz najslovitejših avstrijskih tovarn.

Zastopstvo za parne kotle znanih tovarnic „WELSLIA“.

Kmetovalci! Denarni zavodi!

Gozdarske in gospodarske zadruga!

Berite! Lesotrzci! Berite!

A. Šivic (9)

„Poljudno navodilo za merjenje lesa“.

V omenjeni knjižici je poljudno popisano kako se izračuna telesnina debel posekanega in rastočega drevoja ter celih gozdov, kakor tudi obtesanega in razžaganega lesa. Pridejane so vse za tako računavanje potrebne tabele. V knjižici se nahaja tudi popis in potrebne tabele za pravilno določanje oblik in razmerij lesu, ki se ima obtesati ali razžagati. Kmetovalec se pouči kako na podlagi tabel izračuna prirastek v gozdu. Dalje so pridejane tabele za določanje prostornine v oglišarskih kopah in kub. mera drv za kurjavo v prostorninskih metrih kakor tudi popis in potrebne tabele za primerjavo nove dolžinske, ploskovne in kubične mere s staro mero. Cena knjižice proti predplačilu 30 aude c. kr. kmet. družbe K K 1-50.

Kislo

vodo

in (35)

vino

razpošilja

A. OSET,

p. Guštanj

(Koroško).

Upravništvo „Kmetovalca“

sprejema

primerne inserate

po cenah,

ki so razvidne na

poglavju.

Objavljenje bo imelo vedno zadovoljiv uspeh, kajti „Kmetovalec“, izhaja (dvakrat mesečno) v 17-tisoč izvodih ter je razširjen po vseh slovenskih deželah.

Vinometre »Bernadot« — Asbestov bombaž in prašek — Eponit — Francosko želatino — Lipovo oglje Marmornat prašek — Modro galico — Natrijev bisulfit — Ribji mehur — Špansko zemljo — Tanin Žveplo v prahu — Limonovo kislino — Vinsko kislino — Sodo bicarbono — Strupa proste barve itd. ima v zalogi po najnižji ceni

Drogerija ANTON RANC

Ljubljana, Židovska ulica 1. ☎